

ЗУБКО Тетяна,
д. е. н., доцент,
професор кафедри світової економіки
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
t.zubko@knu.edu.ua

ZUBKO Tetiana,
Doctor of Science (Economics),
Associate Professor, Professor
of the Department of World Economy
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8950-1797

БАГАЦЬКА Катерина,
д. е. н., доцент, професор кафедри
економіки та фінансів підприємства
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
k.bagatska@knu.edu.ua

BAGATSKA Kateryna,
Doctor of Science (Economics),
Associate Professor, Professor of the Department
of Economics and Enterprise Finance
State University of Trade and Economics
Kyoto St., 19, Kyiv, 02156, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2184-2971

ТРЕНДИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ЄВРОРЕГІОНУ "ДНІСТЕР"

Розглянуто основні тенденції зовнішньої торгівлі товарами України та Молдови, визначено їхні головні регіональні вподобання. Доведено, що обом країнам слід змінити товарний експорт сировини на товари з більшою доданою вартістю. В основу дослідження покладено гіпотезу, що в умовах геополітичних змін та глобалізації торгівля товарами обох країн зазнає структурних зрушень і, як наслідок, впливає на стан економічної стійкості країни. Застосовано загальнонаукові методи індукції та дедукції, причинно-наслідкового зв'язку, таблично-графічний. Індикаторним методом визначено динаміку економічної стійкості країн за 2017–2023 рр. З'ясовано, що саме відволікання ресурсів на врегулювання політичних конфліктів знижує рівень стійкості економіки обох країн.

Ключові слова: торгівля товарами, євроінтеграція, стійкість економіки, експорт, імпорт.

JEL Classification: F17, F20, E69.

Вступ

Гібридна війна проти України перейшла у відкрите протистояння двох світів – імперсько-варварського та демократично-цивілізаційного. Україна є об'єктом геополітичних та економічних інтересів багатьох країн, чому сприяє її розташування та політика (зовнішня і внутрішня) останніх тридцяти років. Торгівля – одна з головних статей наповнення бюджету і третя за прибутковістю.

FOREIGN TRADE TRENDS OF THE "DNISTER" EUROREGION

The main trends of foreign trade in goods of Ukraine and Moldova were considered, and their main regional preferences were determined. It has been proven that both countries should change commodity exports of raw materials to goods with higher added value. The research is based on the hypothesis that in the conditions of geopolitical changes and globalization, the trade in goods of selected countries undergoes structural changes, and as a result, affects the state of economic stability of the country. General scientific methods of induction and deduction, cause-and-effect relationship, tabular and graphic methods are applied. The dynamics of the economic stability of countries for 2017–2023 was determined using the indicator method. It was found that the diversion of resources to the settlement of political conflicts reduces the level of economic stability of both countries.

Keywords: trade in goods, European integration, stability of the economy, export, import.

Молдова пройшла дещо подібний до України шлях розвитку. Це і проголошення незалежності у 1991 р., і зацікавленість у євроінтеграції, обидві країни мають конфлікт з росією. Все це відбилося на зовнішній торгівлі. Географічна близькість Молдови до ЄС позначилася на тому, що торгівля цієї країни з ЄС становить велику частку, при цьому деяка частка населення має румунські паспорти, тобто паспорти країни ЄС.

Зручне географічне розташування України сприяє зовнішній торгівлі з іншими державами, зокрема, з сусідніми східноєвропейськими країнами – Польщею, Румунією, Словаччиною та Республікою Молдова. Однак експортно-імпортні операції з кожною країною-сусідкою мають свої особливості та перспективи, експорт й імпорту товарів до обраної країни характеризуються певною динамікою, яку доцільно дослідити з точки зору визначення тенденцій.

Дослідженню аспектів зовнішньої торгівлі України присвячено чимало публікацій. Так, колектив авторів на чолі з Мазаракі (2016), *Mazaraki & Zubko* (2022), Тоцька (2022), П'янкова та Ралко (2016) та ін. попереджували про неминучі структурні зміни в умовах глобалізації та військових конфліктів. Вивченням особливостей зовнішньої торгівлі Молдови займалися вчені *Gutium* (2022), *Eteria* (2020), які підкреслювали необхідність зміцнення партнерських зв'язків з Україною та ЄС. Враховуючи важливість проведених досліджень, подальшого опрацювання потребують питання зміцнення відносин та торговельних зв'язків досліджуваних країн з Європейським Союзом і подальшої співпраці в напрямку євроінтеграції.

Метою статті є визначення особливостей зовнішньої торгівлі двох дружніх країн на шляху до євроінтеграції та оцінка рівня їх економічної стійкості. Висунуто гіпотезу, що в умовах геополітичних трансформацій та глобалізації, торгівля товарами обраних країн зазнає перемін, і як наслідок, впливає на стан економічної стійкості країни.

У дослідженні застосовано загальнонаукові методи індукції та дедукції, причинно-наслідкового зв'язку, таблично-графічний.

Для досягнення мети дослідження в основній частині статті висвітлено результати аналізу стану торгівлі товарами України та Молдови в умовах сучасних змін; визначено рівень економічної стійкості зазначених країн.

1. Тренди зовнішньої торгівлі України та Молдови

Зовнішньоторговельна діяльність є важливою складовою товарного обігу, зовнішньоекономічної діяльності, економічної та зовнішньої безпеки держави. Аналіз вартісного обсягу операцій зовнішньої торгівлі двох досліджуваних країн зі схожими шляхами розвитку (*табл. 1*) дає змогу виявити тенденції щодо поступового нарощення обсягів торгівлі до 2022 р., натомість рашистська інтервенція спричинила зменшення зовнішньоторговельного обігу України.

Таблиця 1

Експорт та імпорт України та Молдови у 2017–2023 рр., млн дол. США

Рік	Україна		Молдова	
	Експорт	Експорт	Імпорт	Імпорт
2017	43 300	2 425.1	4 831.2	49 600
2018	47 336	2 706.1	5 760.1	57 188
2019	50 054	2 779.2	5 842.5	60 800
2020	49 192	2 467.1	5 415.9	54 337
2021	68 075	3 144.4	7 176.7	72 527
2022	44 200	4 332.1	9 219.0	55 500
2023	36 000	4 048.6	8 673.7	63 500

Джерело: згруповано авторами за даними (*Statistics of Moldova*, 2024; Державна служба статистики України, б. д.).

З табл. 1 випливає, що обидві країни мали від’ємне сальдо зовнішньої торгівлі, що невпинно збільшується. Разом із зростанням обсягів експортно-імпортних операцій імпорт в Україну в останні роки хронічно випереджає експорт, а їх різниця часом сягає 8% ВВП. В Молдові ситуація ще гірша, оскільки за досліджуваний період обсяг імпортованих товарів переважав експорт більше ніж удвічі.

За даними державних служб статистики досліджуваних країн також можна виявити головні країни-партнери міжнародної торгівлі. Експортні товаропотоки Молдови наведені у табл. 2, де простежується збільшення взаємної торгівлі з найближчими сусідами-європейцями; дані по Україні – у табл. 3.

Таблиця 2

Структура товарного експорту Молдови по країнах у 2017–2023 рр., %

Країна	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2017, Δ (+/-), %
Румунія	27.3	29.3	27.5	28.6	26.5	28.6	35.1	+28.6
Україна	3.2	3.0	2.9	2.8	3.0	16.6	14.7	+359.4
Італія	9.6	11.4	9.6	8.7	7.6	7.6	6.4	-33.3
Німеччина	8.3	8.1	8.9	9.1	7.8	5.3	5.5	-33.7
Чехія	1.64	1.6	2.3	3.3	2.5	2.4	4.0	+143.9
РФ	8.4	8.1	9.0	8.8	8.8	4.4	3.6	-57.1
Туреччина	4.0	4.0	6.3	7.0	10.0	7.0	3.5	-12.5
Польща	3.7	3.6	4.1	4.4	3.5	2.8	3.3	-10.8
Болгарія	1.8	1.8	2.3	2.4	2.5	3.3	2.1	+16.7
Білорусь	3.4	3.2	2.9	2.7	2.2	1.9	2.1	-38.2
США	0.8	0.8	0.9	1.0	1.0	1.2	1.5	+87.5
Іспанія	1.2	0.9	1.4	1.4	2.0	1.0	1.4	+16.7
Норвегія	1.4	1.4	1.4	1.5	1.1	1.5	1.2	-14.3
Угорщина	0.3	0.3	0.4	1.1	1.3	1.2	1.1	+266.7
Казахстан	0.72	0.6	0.4	0.6	0.4	0.7	1.0	+38.9
Греція	1.3	1.4	1.4	1.1	1.4	0.8	1.0	-23.1
Сполучене Королівство	2.8	2.9	1.8	1.7	2.1	1.4	1.0	-64.3
Франція	1.8	1.8	1.3	1.2	1.0	0.9	1.0	-44.4

Джерело: розраховано за (*State Statistics Service of Moldova*, n. d.).

Результати аналізу *табл. 2* свідчать, що Молдова зміцнює торгові відносини з країнами ЄС, особливо з найближчими сусідами – Румунією, Чехією, Угорщиною. Також спостерігається суттєве збільшення частки експорту до України.

Таблиця 3

Структура товарного експорту України по країнах у 2017–2023 рр., %

Країна	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2017, Δ (+/-), %
російська федерація	9.1	7.72	6.48	5.5	5.0	1.07	–	–100.0
Польща	6.3	6.88	6.59	6.65	7.68	15.07	13.14	+108.57
Італія	5.71	5.55	4.83	3.92	5.1	3.73	4.25	–25.57
Туреччина	5.82	4.97	5.23	4.95	6.09	6.67	6.55	+12.54
Німеччина	4.06	4.68	4.76	4.21	4.21	5.13	5.58	+37.44
Китай	4.71	4.65	7.18	14.43	11.76	5.59	6.65	+41.19
Індія	5.1	4.6	4.04	4.0	3.67	2.01	1.5	–70.59
Угорщина	3.07	3.48	3.12	2.57	2.38	5.15	3.27	+6.51
Нідерланди	3.87	3.39	3.69	3.66	3.32	3.49	4.12	+6.46
Єгипет	4.23	3.29	4.5	3.29	2.86	1.82	3.0	–29.08
Іспанія	2.91	2.89	3.0	2.54	2.46	3.56	5.55	+90.72
Білорусь	2.64	2.76	3.1	2.71	2.17	0.42	–	–100.00
США	1.91	2.34	1.96	2.0	2.37	1.95	1.43	–25.13
Румунія	1.95	1.97	2.0	2.2	2.237	8.74	10.41	+433.85
Чехія	1.65	1.86	1.84	1.68	2.08	2.84	2.75	+66.67
Словаччина	1.52	1.83	1.42	0.9	1.47	3.41	2.97	+95.39
<i>Молдова</i>	<i>1.64</i>	<i>1.67</i>	<i>1.45</i>	<i>1.38</i>	<i>1.27</i>	<i>2.09</i>	<i>2.26</i>	<i>+37.80</i>
Саудівська Аравія	1.2	1.58	1.49	1.46	1.13	0.99	0.8	–33.33
Ірак	1.11	1.36	1.17	1.22	1.02	0.66	0.54	–51.35
Індонезія	0.92	1.3	1.47	1.5	1.19	2.01	0.36	–60.87
Бельгія	1.05	1.28	1.36	1.14	1.0	1.06	0.99	–5.71
Ізраїль	1.4	1.23	1.24	1.15	1.07	0.74	0.84	–40.00
Сполучене Королівство	1.11	1.23	1.25	1.36	1.6	0.99	1.0	–9.91
Австрія	1.24	1.17	1.2	1.18	1.34	1.86	1.68	+35.48
Франція	0.97	1.14	1.19	1.21	1.32	1.33	1.33	+37.11
Болгарія	0.99	1.09	0.96	2.7	1.22	3.23	2.5	+152.53
ОАЕ	0.89	1.03	1.05	0.89	0.78	0.47	0.59	–33.71
Грузія	0.97	1.01	0.89	0.75	0.64	0.56	0.65	–32.99
Литва	0.87	0.72	0.82	0.88	0.85	1.55	1.74	+100.00

Джерело: розраховано за (Державна служба статистики України, б. д.).

Як видно з *табл. 3*, після політико-економічних подій обсяг торгівлі з росією неухильно зменшувався. Одночасно спостерігається збільшення партнерських зв'язків з іншими регіонами світу, особливо з Європейським Союзом. Відбувається переформатування логістичних потоків у напрямку країн ЄС та балтійських країн. Найбільшими торговими партнерами у 2023 р. стали Польща, Італія, Туреччина, Німеччина, Китай, Іспанія та Румунія.

Подібність розвитку Молдови та України обумовлює певну схожість в асортиментах товарного експорту. Структуру товарного експорту за видами продукції за 2022–2023 рр. України та Молдови наведено в *табл. 4, 5*.

Таблиця 4

Структура товарного експорту Молдови за видами продукції за 2022–2023 рр., %

Види товарів	2022	2023	2023/2022
Електричні машини та апарати	12.2	15.4	26.23
Крупи та продукти на їх основі	10.1	10.6	4.95
Нафта, нафтопродукти	12.9	9.8	-24.03
Вироби	8.3	9.5	14.46
Одяг та аксесуари	6.8	7.1	4.41
Олійні культури та плоди	9.0	7.0	-22.22
Рослинні жири та олії	8.7	6.1	-29.89
Алкогільні та безалкогільні напої	4.2	5.1	21.43
Меблі та їх частини	3.4	3.6	5.88
Вироби з нерудних копалин	2.2	2.5	13.64
Нитки, тканини, текстильні вироби	2.1	2.0	-4.76
Корми для тварин	1.2	1.6	33.33
Дорожні транспортні засоби	2.2	1.5	-31.82
Інші товари	16.7	18.2	8.98

Джерело: розраховано за (*State Statistics Service of Moldova, n. d.*).

Найбільша частка товарного експорту Молдови припадає на три позиції: електричні машини та апарати, крупи та продукти на їх основі, нафта.

Таблиця 5

Структура товарного експорту України за видами продукції за 2022–2023 рр., %

Види товарів	2022	2023	Відхилення, 2023/2022
Продукти рослинного походження (крім олії)	30.5	32.4	6.23
Живі тварини; продукти тваринного походження	3.3	3.8	15.15
Жири та олії тваринного або рослинного походження	13.5	15.6	15.56
Готові харчові продукти	5.7	9.0	57.89
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	2.9	2.5	-13.79
Деревина і вироби з деревини	4.3	4.1	-4.65
Мінеральні продукти	9.8	6.7	-31.63
Недорогоцінні метали та вироби з них	13.6	10.8	-20.59
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	8.5	7.2	-15.29
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	0.8	0.9	12.50
Різні промислові товари	2.2	2.6	+18.2

Джерело: розраховано за (Державна служба статистики України, б. д.).

Війна вплинула на зміну товарного експорту України, і тепер наша країна торгує здебільшого сировиною продукцією: продукти рослинного походження, живі тварини та продукти тваринного походження, жири та олії.

2. Визначення рівня економічної стійкості країни

Одним із детермінантів сучасного добробуту будь-якої країни є її торгівля (внутрішня та зовнішня) та забезпечення економічної безпеки. Основою забезпечення економічної безпеки держави є підтримання її економічної стійкості. Стан економічного зростання та розвитку суспільства базується на фундаментальному понятті стійкості. Виокремлюються чотири основні підходи до розуміння поняття "економічна стійкість": стійкий стан стаціонарної стійкості, стійкість фінансово-майнового стану підприємств, розвиток країн та цивілізації в межах виживання, зростання економіки за мінімального відхилення економічної системи від стану рівноваги.

Стійкість – це здатність економічної системи протистояти різним негативним впливам і пристосовуватися до змінних умов. Ще однією важливою ознакою стійкості є спроможність досягати динамічної рівноваги економічної системи та розвиватися.

Як категорія, економічна стійкість країни – це система економічних відносин, що пов'язані з досягненням економіки країни рівноважного стану та можливістю розвитку.

В одному з попередніх досліджень (Зубко, 2022) з урахуванням доробок колективу на чолі з Давиденком (2017) запропоновано методику оцінювання рівня економічної стійкості країни, яка, в свою чергу, базується на аналізі міжнародної торгівлі країни.

Для оцінки рівня економічної стійкості Молдови складено *табл. 6*.

Таблиця 6

Оцінка рівня економічної стійкості Молдови у 2017–2023 рр.

Індикатори:	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
зіставності економічного розвитку (частка)	0.11	0.14	0.14	0.14	0.14	0.14	0.14
порівняльної платоспроможності населення (частка)	0.09	0.09	0.11	0.12	0.12	0.12	0.11
експортної залежності економіки, %	38.04	36.50	36.12	31.58	39.28	36.12	32.77
імпортної залежності економіки, %	59.77	60.04	58.78	53.21	68.80	64.04	68.78
розбалансування зовнішньої торгівлі (відношення сальдо ЗТО до ВВП), %	-21.74	-23.54	-22.66	-21.64	-29.52	-24.6	-28.3
міжнародної експортної вагомості країни, %	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
концентрації товарного експорту, %	83.38	82.59	83.45	81.80	64.63	66.16	68.34
концентрації товарного імпорту, %	67.05	67.31	67.86	68.89	54.65	54.3	55.6

Джерело: розраховано авторами за (*State Statistics Service of Moldova, n. d.; World Trade Organization, n. d.*).

За 7 років результативність економіки Молдови була недостатньою (<0.5), але спостерігається тенденція збільшення цього показника. Індикатор порівняльної платоспроможності населення теж це підтверджує. Індикатор експортної залежності потрапляє в зону "задовільно" (30–40%) протягом усього досліджуваного періоду.

Індикатор імпортової залежності у 2017–2023 рр. потрапив у зону "небезпечно" (50–60%), а в 2021 р. мав "критичне" значення (понад 60%). Це свідчить про залежність розвитку економіки країни від імпорту. Динаміка значень індикатора розбалансування зовнішньої торгівлі вказує на критичний (понад –7 %) масштаб розбалансування торговельних потоків у процесі розвитку економіки та створення ВВП. Отже, економічна стійкість Молдови має критичний рівень.

Для оцінки рівня економічної стійкості України складено *табл. 7*.

Таблиця 7

Оцінка рівня економічної стійкості України у 2017–2023 рр.

Індикатори:	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
зіставності економічного розвитку (частка)	0.09	0.10	0.12	0.12	0.15	0.12	0.12
порівняльної платоспроможності населення (частка)	0.06	0.07	0.08	0.11	0.11	0.08	0.08
експортної залежності економіки, %	51.28	48.28	43.91	41.62	44.77	41.22	38.68
імпортової залежності економіки, %	56.11	54.79	49.76	42.10	44.85	36.6	38.4
розбалансування зовнішньої торгівлі (відношення сальдо ЗТО до ВВП), %	-4.84	-6.51	-5.85	-0.48	-0.08	-3.8	-4.1
міжнародної експортної вагомості країни, %	0.24	0.24	0.26	0.28	0.31	0.22	0.22
концентрації товарного експорту, %	78.46	78.19	78.82	77.45	57.96	61.34	66.34
концентрації товарного імпорту, %	79.51	79.64	79.21	76.66	59.69	62.3	64.6

Джерело: розраховано авторами за (Міністерство фінансів України, б. д., Державна служба статистики України, б. д., Міністерство економіки України, б. д.).

Індикатор зіставності економічного розвитку протягом аналізованого періоду суттєво менший від нормативного. Це сигналізує про низьку ефективність економічної діяльності країни. Але спостерігається позитивна динаміка збільшення, що свідчить про неухильне зростання результативності економіки. Індикатор порівняльної платоспроможності показав суттєве відставання від рівня оплати праці в Україні. Позитивним сигналом було його постійне збільшення до подій 2022 р. Однак існують загрози низької купівельної спроможності населення, значного рівня безробіття, "відпливу" робочої сили. Індикатори експортної та імпортової залежності характеризують суттєвий рівень відкритості економіки країни, що спричиняє загрози фінансово-економічного характеру внаслідок надмірної залежності економіки країни від експорту й імпорту. Індикатор розбалансування зовнішньої торгівлі у 2017–2019 рр. потрапляв у зону "небезпечно" (Зубко, 2022; Давиденко, 2017), що показувало суттєву розбалансованість товарних потоків країни. З 2020 р. ситуація поліпшилася, значення індикатора потрапили в зону "задовільно" (0 / –2.5%), що характеризує суттєве зменшення розбалансування чинників розвитку країни. Вагомість України у формуванні світового товарного ринку незначна, але має тенденцію до поступового та стабільного зростання. Витіснення

зі світової торгівлі Україні не загрожує. Індикатори концентрації товарних експорту та імпорту свідчать про наявність ризиків для розвитку економіки (всі значення > 40%). За динамікою цих показників дійдемо висновку, що економіка України поступово та стабільно розвивається. Проте нині рівень економічної стійкості України оцінюється як незадовільний.

Висновки

За результатами дослідження стану зовнішньої торгівлі України та Молдови за 2017–2023 р. виявлено зміни частки пріоритетних партнерів у загальному експорті відповідно до геополітичних інтересів держав, акцентовано увагу на проблематиці диверсифікації експортно-імпортних потоків. І Україна, і Молдова нарощують обсяги торгівлі зі своїми найближчими сусідами. Відповідно, Україна прагне до вступу в ЄС з метою кращого розвитку економіки та поглиблення засад демократичного устрою. До ЄС, крім України, також хочуть приєднатися, ще й Грузія та Молдова. Молдова має для цього реальні шанси, оскільки в неї найнижчий показник безробіття серед кандидатів і відносно кращий політично-соціальний імідж, ніж у Грузії, в якій рівень безробіття сягає 20%, в Україні, де рівень безробіття зростає, благополуччя населення знижується.

Дослідження рівнів економічної стійкості країн показало, що станом на 2023 р. в Україні стійкість економіки менша, ніж у Молдови. Наразі і Україна, і Молдова мають критичний рівень економічної стійкості. Обом країнам слід змінити структуру товарного експорту в напрямку збільшення обсягів торгівлі товарами з більшою доданою вартістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCE

Eterea, Emir (2020). Impact of the EU deep and comprehensive free trade area agreements on trade performance of Georgia and Moldova, *CES Working Papers. Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Centre for European Studies, Iasi*, 12 (3), 198–212. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/286634/1/1745053506.pdf>

Gutium, T. (2022). Analysis of trading partners' practices for improving the commercial policy of the republic of Moldova. *The Journal Contemporary Economy Revista Economia Contemporană*, 6 (1), 159–172. http://www.revec.ro/images/images_site/articole/article_53329e3b264e4227c0091b4cf68f1b2a.pdf

Mazaraki, A., & Zubko, T. (2022). Stability of production and trading companies considering their economic security. *Problems and Perspectives in Management*, 20(1), 445–458. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20\(1\).2022.36](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20(1).2022.36)

State Statistics Service of Moldova. (n. d.). <https://statistica.gov.md/en>

Statistics of Moldova. (2024). Comerțul internațional cu mărfuri al Republicii Moldova în luna decembrie 2023 și în anul 2023 pe ansamblu. https://statistica.gov.md/ro/comertul-international-cu-marfuri-al-republicii-moldova-in-luna-decembrie-2023-s-9539_60951.html

Statistics of Moldova. (2024). International trade in goods of the Republic of Moldova in December 2023 and for 2023 as a whole. https://statistica.gov.md/ro/comertul-international-cu-marfuri-al-republicii-moldova-in-luna-decembrie-2023-s-9539_60951.html

World Trade Organization. (n. d.). <https://www.wto.org/>

Давиденко, С. В., Єгорова О. О., & Приходько В. П. (2017). <i>Економіка та економічна безпека держави. Теорія і практика</i> . Ред.-упоряд. Приходько В. П., Єгорова О. О. Ужгород: РІК-У.	Davydenko, S. V., Yehorova, O. O., & Prykhodko, V. P. (2017). <i>Economy and economic security of the state. Theory and practice</i> . Eds. V. P. Prykhodko, O. O. Yehorova. Uzhhorod: RIK-U.
Державна служба статистики України. (б. д.). http://www.ukrstat.gov.ua	State Statistics Service of Ukraine. (n. d.). http://www.ukrstat.gov.ua
Зубко, Т. Л. (2022). Методи оцінювання економічної безпеки країни. <i>Держава та регіони</i> , 2 (125). http://doi.org/10.31617/2.2022(125)05	Zubko, T. L. (2022). Methods of assessing the country's economic security. <i>State and regions. Series: Economy and entrepreneurship</i> , 2 (125), http://doi.org/10.31617/2.2022(125)05
Мазараки, А. А., Мельник Т. М., Іксарова Н. О. та ін. (2016). <i>Зовнішня торгівля України: XXI століття</i> . За заг. ред. А. А. Мазараки. Київ. нац. торг.-екон. ун-т.	Mazaraki, A. A., Melnyk, T. M., Iksarova, N. O. et al. (2016). <i>Foreign trade of Ukraine: 21st century</i> . General ed. A. A. Mazaraki. Kyiv. national trade-economy University.
Міністерство економіки України. (б. д.). https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=bdde287c-945e-4624-a50f-bb920a929a25&title=OgliadTorgovelnaiPolitikiRespublikiMoldova	Ministry of Economy of Ukraine. (n. d.). https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=bdde287c-945e-4624-a50f-bb920a929a25&title=OgliadTorgovelnaiPolitikiRespublikiMoldova
Міністерство фінансів України. (б. д.). http://index.minfin.com.ua	Ministry of Finance of Ukraine. (n. d.). http://index.minfin.com.ua
П'янова, О. В., & Ралко, О. С. (2016). Зовнішня торгівля України: проблематика структурних змін та пріоритетів. <i>Економіка і суспільство</i> , (5), 65–71.	Piankova, O. V., & Ralko, O. S. (2016). Foreign trade of Ukraine: issues of structural changes and priorities. <i>Economy and society</i> , (5), 65–71.
Тоцька, О. (2022). Зовнішня торгівля товарами України з Польщею, Румунією, Словаччиною та Молдовою: аналіз і прогнозування. <i>Економічний часопис ВНУ</i> , (2), 90–98. https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-90-98	Totska, O. (2022). Ukraine's foreign trade in goods with Poland, Romania, Slovakia and Moldova: analysis and forecasting. <i>Economic magazine of VNU</i> , (2), 90–98. https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-90-98

Конфлікт інтересів: Автори заявляють, що вони не мають фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не мають відносин із державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автори працюють в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів та редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автори не отримували прямого фінансування для цього дослідження.

Внесок авторів є рівнозначним.

Зубко Т., Багацька К. Тренди зовнішньої торгівлі Євросоюзу "Дністер". *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2024. № 5. С. 25-33. Серія. Економічні науки. [https://doi.org/10.31617/3.2024\(136\)02](https://doi.org/10.31617/3.2024(136)02)

Надійшла до редакції 23.09.2024.

Отримано після доопрацювання 30.09.2024.

Прийнято до друку 09.10.2024.

Публікація онлайн 21.10.2024.